

۱- نام تصنیف: امان از این دل

۲- سازنده آهنگ: امیر جاهد

۳- سراینده شعر آهنگ: امیر جاهد

۴- گام دربرگیرنده آهنگ تصنیف: سه گاه

۵- ضرب آهنگ: $\frac{6}{8}$

۶- گوشه‌ها و تیکه‌های شکل‌دهنده ساختار تصنیف:

الف: درآمد سه گاه

ب: مویه

پ: مخالف و اشاره به اصفهان

ت: شور^(۱)

۷- جدول نمایش نت شاهد گوشه‌های شکل‌دهنده تصنیف در گام‌های مختلف:

چپ کوک		راست کوک		نام گوشه
گام $Mi\flat$	گام $Re\flat$	گام $Si\flat$	گام $La\flat$	
$Mi\flat$	$Re\flat$	$Si\flat$	$La\flat$	درآمد سه گاه
$La\flat$	$Sol\flat$	$Mi\flat$	$Re\flat$	مویه
Do	$Si\flat$	Sol	Fa	مخالف
Re	Do	La	Sol	شور

۱- در اصل تصنیف، به شور راه‌گردانی نشده است، ولی در قسمتی از شعر تصنیف که کلمه شور آورده شده، بوسیله نگارنده به گام شور راه‌گردانی شده و مجدداً به گام سه‌گانه برگشت می‌شود در واقع درجه دوم گام شور به دست آمده، نت شاهد درآمد سه‌گانه محسوب می‌شود.

شعر تصنیف

گوشه‌های شکل دهنده ساختار تصنیف

- ۱- امان از این دل که داد، فغان از این دل که داد
- ۲- به دست شیرین، عنان فرهاد
- ۳- به دست شیرین، عنان فرهاد
- ۴- که سر به حسرت نهاد، که سر به حسرت نهاد
- ۵- به کوی معشوقِ خویش جان داد
- ۶- به کوی معشوقِ خویش جان داد

درآمد سه‌گانه

(سوم گام به ششم و سپس به سوم)

- ۷- ای داد از این فریاد از این دل من
- ۸- کاین دل شده سربارِ مشکل من
- ۹- ریزم ز بس از دیده قطره قطره
- ۱۰- افتاده روی دجله منزل من
- ۱۱- افتاده روی دجله منزل من

مویه

(ششم به هفتم و سپس پنجم و چهارم

و سوم)

- ۱۲- رحمی که از پای، افتادم ایدل
- ۱۳- کردی تو آخر، فرهادم ایدل
- ۱۴- برآفکندی بنیادم ایدل
- ۱۵- آخر دادی بر بادم ایدل

مخالف

(هشتم به پنجم از طرف پنجم و سپس

به هشتم)

- ۱۶- تاکی به هر انجمن، نیلی کنم پیرهن
- ۱۷- نوشم بیاد وطن، جامی پر از خون
- ۱۸- او باش هر رهگذر،
- ۱۸- بگذاردم سر به سر مانند مجنون

مخالف و اشاره به اصفهان و

فرود به سه‌گانه

(هشتم به نهم و سپس سوم سه‌گانه)

مویہ و ورود بہ شور (۱)

مویہ و فرود بہ سہ گاہ

(ششم بہ سوم سہ گاہ)

۱۹۔ ساقی بپاخیز، شوری برانگیز

۲۰۔ مطرب بزن چنگ، چنگی دلاویز

۲۱۔ جاہد بنال اَمّا، شکوہ آمیز

۲۲۔ (تا اندکی احوال ماگر دد دگرگون) 2

۲۳۔ ای گنج دانش ایرج کجایی؟

۲۴۔ در سینہ خاک پنهان چرائی؟

۲۵۔ تا بوده در این، دنیا ی فانی

۲۶۔ کی برده از خوبان به جز رنج جدائی؟

۲۷۔ کی برده از خوبان به جز رنج جدائی؟

بخش و تجزیه شعر بر اساس ضرب آهنگ $\frac{6}{8}$

در صورتیکه کلمات ابیات شعر تصنیف را بر اساس میزانهای دو ضربی (در هر میزان ۲ نت سیاه نقطه‌دار) به گونه‌ایی جداسازی و تفکیک کنیم تا ضرب اول هر میزان و بخش اول کلمه (یا نیم کلمه) ایی از شعر منطبق شوند، باید به صورت زیر بشماریم:

(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)

پس هنرجو برای اجرای صحیح ضرب آهنگ، باید کلیه کلمات و یا نیم کلمات شعر را به گونه‌ایی اجرا نماید که بخش اول کلمات یا نیم کلمات با ضرب اول میزان منطبق باشد و در واقع در زمان ۲ ضرب اجرا کند.

مثلاً: برای کلمات:

(آمان از این) = یک میزان ۲ ضربی
(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)

و برای نیم کلمات:

(که سربه‌خس) (رت نه‌داد) = دو میزان ۲ ضربی
(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶) (۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)

دقت کنید در سرتاسر تصنیف مذکور، بخش اول کلیه کلمات و نیم کلمات ابیات شعر روی قسمت اول ضرب اول میزان قرار گرفته است.

با در نظر گرفتن شمارش گفته شده می‌توان به راحتی ضرب آهنگ تصنیف مذکور را تا پایان، شکل داده و اجرا نمود.

همراهی تنبک در حین اجرای تصنیف فوق برای بهتر اجرا شدن ضرب آهنگ لازم است.

جدول نمودار بخش و تجزیه کلمات شعر بر اساس ضرب آهنگ $\frac{6}{8}$

ردیف	میزان اول	میزان دوم	میزان سوم	میزان چهارم
۱	آمان از این	دل که داد	فغان از این	دل که داد
۲	به دست شی	رین	عنان ف	رهاد
۳	به دست شی	رین	عنان ف	رهاد
۴	که سر به حس	رت نهاد	که سر به حس	رت نهاد
۵	به کوی م	ع شو	ق خویش و جا	آن داد
۶	به کوی م	ع شو	ق خویش و جا	آن داد
۷	ای داد آزین	فریاد از این	دل من	
۸	کاین دل شده	سربارمُش	گِل من	
۹	ریزم زبس	از دیده قط	ره قطره	
۱۰	اُفتاده رو	ی دجله من	زل من	
۱۱	اُفتاده رو	ی دجله من	زل من	
۱۲	رحمی که از	پای	اُفتادم ای	دل .....
۱۳	کردی تو آ	خر	فرهادم ای	دل .....
۱۴	بر آف	گندی	بنیادم ای	دل .....
۱۵	آخر	دادی	بربادم ای	دل .....
۱۶	تا کی به هر	آنجمن	نیلی گنم	پیرهن
۱۷	نوشم بیا	دِ وطن	جامی پُر از	خون
۱۸	اوباش هر	رهگذر	بگذاردم	
۱۸	سر به سر	مانند مج	نون	
۱۹	ساقی بپا	خیز	شوری بر آن	گیز
۲۰	مطرب بزن	چنگ	چنگی دلا	ویز
۲۱	جاهد بنال آ	ما فتنه آن	گیز	

ردیف	میزان اول	میزان دوم	میزان سوم	میزان چهارم
۲۲	تا اندکی	احوال ما	گردد دیگر	گون
۲۲	تا اندکی	احوال ما	گردد دیگر	گون
۲۳	ای گنج دا	نش	ایرج کجا	یی
۲۴	در سینه	خاک	پنهان چرا	یی
۲۵	تا بوده در	این	دنیای فا	نی
۲۶	کی بُرده از	خوبان به جز	رنج جدا	ئی
۲۷	کی بُرده از	خوبان به جز	رنج جدا	ئی